

УДК 378.(338)

**PEDAGOGICAL REQUIREMENTS FOR FORMING THE READINESS OF
THE FUTURE SPECIALIST FOR INNOVATIVE ACTIVITIES
ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ФАХІВЦЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Zbroi V. / Зброй В.В.*teacher / викладач**Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради»***Krasnoshtan V. / Красноштан В.І.***Ph.D. / доктор філософії**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. У статті розкривається сутність інноваційної педагогічної діяльності і готовність до неї; обґрунтовується модель формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності, яка складається з компонентів; визначаються умови її ефективності.

Ключові слова: готовність до інноваційної педагогічної діяльності, майбутній учитель, педагогічні умови.

Вступ.

Реформування системи освіти України в умовах інформаційного, глобалізованого суспільства актуалізує проблему підвищення якості освіти, основним шляхом вирішення якої є активне впровадження в теорію та практику педагогічних нововведень, що зумовлює необхідність здійснення інноваційної педагогічної діяльності, успішність якої залежить від готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності, що мобілізує особистість на створення інновацій, їх освоєння й використання.

А. Адамс, К. Ангеловські, Т. Гіленд, В. Загвязинський, М. Кларін, Б. Мун, В. Сластьонін, О. Хомерікі, Т. Шамова, О. Хуторський, Н. Юсуфбекова приділяли велику увагу щодо підготовки майбутнього фахівця до інноваційної діяльності.

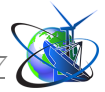
Метою статті є визначення сутності, обґрунтування готовності майбутнього фахівця до інноваційної педагогічної діяльності та виявлення умов її ефективного застосування.

Основний текст.

Соціокультурні зміни вимагають оновлення освітньої політики, застосування педагогічних інновацій, пошук нетрадиційних форм, інтерактивних методів організації освітнього процесу.

Інноваційні зміни відбуваються за *напрямами*:

- 1) формування нового змісту освіти;
- 2) розробка і реалізація інноваційних технологій навчання;
- 3) застосування методів, прийомів, засобів освоєння нових програм;
- 4) створення умов для самовизначення особистості в процесі навчання;
- 5) зміна у типах діяльності та стилі мислення викладачів і студентів;

- б) створення і розвиток інноваційних закладів освіти;
- 7) залучення викладачів і студентів до інноваційної діяльності.

Інноваційну діяльність розглядають як комплекс заходів щодо забезпечення інноваційного процесу, основними функціями якої є зміни компонентів педагогічного процесу: цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління тощо [1].

Виділяють три складові інноваційного процесу:

- створення;
- освоєння;
- застосування нововведень.

Інноваційний процес розглядають як процес доведення наукової ідеї до практичного використання і реалізація пов'язаних із цим змін у соціально-педагогічному середовищі.

В інноваційному процесі виокремлюють *структури*:

- діяльнісна;
- суб'єктна;
- рівнева;
- змістовна;
- життєвого циклі;
- управлінська;
- взаємодія управлінських дій;
- організаційна [1].

Серед дослідників педагогічних інновацій існує й інший підхід, за яким озглядаючи інновацію як результат, вони визначають її як прогресивний результат творчої діяльності, що знаходить широке застосування та призводить до значних змін у життєдіяльності людини, суспільства, природи.

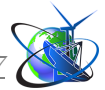
Інновація – нововведення, яке володіє особливим інноваційним потенціалом, сукупністю змін, який воно здатне реалізовувати впродовж свого повного життєвого циклу.

Необхідною умовою здійснення інноваційної діяльності є цілеспрямована організація процесу професійної підготовки майбутнього фахівця, реалізація потенціалу, який міститься у творчості особистості. Специфіка інновації як діяльності породжує певний тип особистості [1].

Сучасний фахівець готовий до змін, до переорієнтації власного мислення, до усвідомлення нових вимог щодо професійної інноваційної педагогічної діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність розглядається науковцями:

- ✓ як розроблення, освоєння і використання нововведень (Л.Даниленко, Т. Демиденко, І. Гавриш);
- ✓ як відмова від штампів, вихід за межі нормативної діяльності (В. Сластьонін, Л. Подимова);
- ✓ як здатність до генерації ідей, їх втілення, аналізу та продукуванню (Л. Ващенко, В. Загвязинський);
- ✓ як вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, введення нового у педагогічну практику (Н.Клокар, О.Козлова);

- ✓ як експериментальна пошукова діяльність педагогічних працівників з метою розроблення, експерименту, апробації, впровадження і застосування педагогічних інновацій (В. Маліхіна) [5].

Інноваційна діяльність розкриваються через:

- характеристику індивідуального стилю діяльності педагога;
- педагогічну творчість;
- формування творчої особистості;
- цілепокладання;
- визначення мети, завдань;
- зміст і технології інноваційного навчання.

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Як педагогічна діяльність, вона виконує гностичну, проектувальну, конструктивну, комунікативну, організаторську функції.

Отже, перехід до інноваційної діяльності та її успішність передбачає усвідомлення майбутнім фахівцем необхідності та практичної значущості інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні, а її реалізація потребує не лише володіння знаннями педагогічної інноватики, але й сформованості готовності до даного виду діяльності.

Готовність до інноваційної діяльності розглядається як:

- синтез структурних компонентів: психологічна готовність, науково-теоретична готовність, практична готовність, психофізична готовність, фізична готовність;
- особистісні якості (інтерес і любов до дітей, захопленість педагогічною працею, спостережливість, комунікабельність, наполегливість, цілеспрямованість) [];
- інтегративна якість особистості, що виявляється у діалектичній єдності всіх структурних компонентів, властивостей, зв'язків і відносин [];
- єдності особистісних і операційних компонентів, (мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний), які забезпечують ефективність педагогічної діяльності [];
- особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами й засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості та рефлексії;
- основними компонентами структури готовності до інноваційної педагогічної діяльності є мотиваційний; когнітивний; креативний; рефлексивний [];
- особистісним утворенням, яке опосередковує залежність між ефективністю діяльності педагога та його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня;
- основними компонентами структури готовності до інноваційної педагогічної діяльності є цільовий, мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний та оцінно-результативний компоненти [].

Складність, багатовимірність і поліфункціональність процесу формування готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця свідчить про доцільність і необхідність розпочинати його в період допрофесійної підготовки у закладах освіти.

Модель формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності виконує прогностичну, евристичну і перетворюючу функції.

Теоретичними засадами розробки моделі слугували системно-діяльнісний, професійно-діяльнісний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, індивідуально-творчий, аксіологічний, синергетичний підходи. Основними компонентами моделі є:

- 1) мотиваційно-аксіологічний, який включає потреби, інтереси і мотиви інноваційної педагогічної діяльності; педагогічні цінності, ціннісне ставлення до педагогічних інновацій, до конструювання педагогічного процесу; дослідження у педагогічній діяльності; розгляд цінностей як засобу реалізації концепції педагогічного мислення; мотиваційну готовність майбутнього вчителя до здійснення власної інноваційної професійної діяльності. Важливим показником сформованості данного компоненту в студентів є наявність стійких мотивів і професійно-ціннісних орієнтацій, які забезпечують цілеспрямоване оволодіння інноваційною діяльністю;
- 2) змістовно-когнітивний, що включає знання й уявлення майбутнього фахівця щодо інноваційних технологій, їх сутності, вимог до їх конструювання та проектування; інноваційності навчального процесу; власного інноваційного потенціалу;
- 3) операційно-діяльнісний, що містить уміння та навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності як системою інваріантних педагогічних умінь з вирішення педагогічних завдань; уміння конструювати та проектувати: освітній процес, зміст освіти, систему й послідовність дій студентів в умовах здійснення інноваційної діяльності;
- 4) емоційно-вольовий, який передбачає сформованість почуття відповідальності за результат діяльності, навички самоконтролю, уміння керувати своїми діями у процесі інноваційної діяльності, професійну чесність і відповідальність;
- 5) креативний, що пронизує всі компоненти моделі. У студентів формується ставлення до інноваційної діяльності як до перетворення, змін, наукової рефлексії, що необхідно для осмислення майбутнім фахівцем власного новаторського досвіду;
- 6) рефлексивно-аналітичний, який передбачає здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки; уміння прогнозувати та співвідносити особистісно-професійні можливості; формування чіткої рефлексивної позиції, пов'язаної із самоактуалізацією, усвідомлення себе інноваційним фахівцем. Цей компонент тісно пов'язаний із професійною самосвідомістю, що включає самопізнання й саморозуміння.

Результативність моделі формування готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця залежить від реалізації й активізації інноваційної діяльності вищого закладу освіти, поступового переходу від адаптативно-орієнтаційного освоєння інноваційних технологій через формування пізнавально-рефлексивних навичок до створення майбутнім фахівцем власних інноваційних проектів.

Швидкість оновлення технологій і знань:

- зумовлює нові уявлення про роль і функції фахівців: від професіонала, який виконує комплекс функцій – до дослідника;
- вимагає у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця переходу до інноваційної освіти;
- формує важливі якості педагога;
- сприяє успішності майбутнього вчителя в інноваційній діяльності.

Готовність майбутнього фахівця до інноваційної діяльності є інтегральною характеристикою, яка включає усвідомлення цінності інноваційної діяльності, знання методології, теорії та практики педагогічної інноватики, визначення оптимальних способів інноваційної педагогічної діяльності, оцінку власних можливостей у їх співвідношенні з наступними труднощами, що пов'язані з введенням педагогічних інновацій і необхідністю досягнення високих результатів професійної діяльності. Готовність до реалізації інноваційної діяльності може бути сформована тільки в контексті цілісності її основних структурних компонентів: мотиваційно-аксіологічного, змістовно - когнітивного, операційно-діяльнісного, емоційно-вольового, креативного, рефлексивно-аналітичного, які складають основу моделі формування готовності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності.

Висновки.

Педагогічними умовами ефективності формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності є: створення в закладі освіти інноваційного освітнього середовища; високий рівень готовності до інноваційної діяльності самого викладача; посилення соціально-особистісної та професійної спрямованості змісту навчальних дисциплін; оволодіння майбутніми вчителями прийомами рефлексивного аналізу власної інноваційної діяльності; використання в процесі навчання форм, методів і прийомів, які спрямовані на: формування індивідуального стилю діяльності як результату готовності до інноваційної діяльності майбутнього фахівця, переорієнтації з пошукового на смисло-пошуковий, особистісно-професійний характер діяльності (дискусія, тренінг, імітація реального, вирішення проблемних ситуацій, ігри, мозковий штурм тощо); прояв пізнавальної та професійної спрямованості студентів (заняття-конкурс, заняття-конференція, ділова гра, екскурсія, олімпіада тощо); створити умови щодо формування дослідницької та комунікативних компетентностей, рефлексивних умінь, мотиваційної готовності до інноваційної діяльності тощо.

Література:

1. Гавриш І.В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної

професійної діяльності (методологічний і теоретичний аспекти): монографія /І. В. Гавриш. Харків: ХОНМІБО, 2005. 388 с.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. пос. /І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

Literature:

1. Havrysh I.V. Formation of readiness of future teachers for innovative professional activity (methodological and theoretical aspects): monograph /I. V. Havrysh. Kharkiv: HONMIBO, 2005. 388 p.

2. I.M. Dychkivska Innovative pedagogical technologies: teaching. village /I.M. Dychkivska K.: Akademvydav, 2004. 352 p.

Abstract: *The article reveals the essence of innovative pedagogical activity and readiness for it; the model of formation of readiness of the future specialist for innovative activity, which consists of components, is substantiated; the conditions of its effectiveness are determined.*

Key words: *readiness for innovative pedagogical activity, future teacher, pedagogical conditions.*